

ORIENTERINGSSAK

Til:

Fakultetsstyret for Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi

Møtedato:

15.02.2024

Sak:

Rapportering til styret om status for arbeid med satsinger utenfor rammen og status for FOU-konsesjoner

Bakgrunn

I denne saken ønsker vi å orientere styret om status for de ulike tiltakene knyttet til satsinger utenfor rammen, samt status for arbeid med FOU-konsesjoner.

	Status	Kommentar
COAT		På statsbudsjett fra 2024
Flytende Campus		Relativ lav sannsynlighet for gjennomslag i 2025
CCUS		Løfter om finansiering mor RNB, må følges opp
Framtidens Polhav		Forprosjekt finansiert, positive signaler fra NFR
FOU konsesjoner		Konsesjonene tildelt, utlysninger i prosess
U-konsesjon		Søknad skal utarbeides i 2024

COAT- Klimaøkologisk observatorium for arktisk tundra

COAT er en infrastruktur og forskningsplattform knyttet til overvåkning av klimaendringer, se egen hjemmeside <https://www.coat.no/> BFE fikk COAT på Forskningsrådets veikart for nasjonal forskningsinfrastruktur i 2015, og det er siden da bygget opp en betydelig infrastruktur for å etablere plattformen som befinner seg på Varangerhalvøya og på Spitsbergen. Parallelt med dette arbeidet har vi søkt å få finansiert nødvendig drift og forskning knyttet til COAT-plattform. I statsbudsjettet for 2024 ble det endelig gjennomslag med en finansiering på 20 mill.kr til tiltaket. Det som derimot er usikker er hvorvidt dette er lagt inn som en permanent finansiering. Det må derfor jobbes videre med å sikre at drift av COAT blir finansiert gjennom en permanent styrking av UiTs ramme. BFE ledelsen møtte nylig Tromsbenken på Stortinget, og da ble dette tatt spesielt opp for å sikre at tildelingen videreføres i 2025 og årene fremover.

Flytende Campus (erstatningsfartøy FF Helmer Hanssen)

Vi har i flere år jobbet for nytt erstatningsfartøy for FF Helmer Hanssen. Planen var å skaffe midler til en erstatning fra 2026 med tanke på å bygge en fremtidsrettet grønn plattform, ett flytende campus, for undervisning og forskning. Så langt har vi ikke lyktes å få satt av midler til prosjektering, og vi gjør det vi kan for å vedlikeholde FF Helmer Hanssen slik at den fortsatt kan være operativ. Kostnadene til vedlikehold øker betraktelig for hvert år som går, og flere ganger har vi måtte avbryte tokt for å gjennomføre nødvendig vedlikehold. Fartøyet blir mindre egnet for hvert år som går og parallelt med at nytt vitenskapelig utstyr krever både mer plass og stiller krav til andre funksjonelle ytelser på fartøyet, som for eksempel dynamisk posisjonering, ROV-

muligheter eller tilkobling av container-laboratorium. Det har vært jobbet over år med presentasjoner i media og til politikere, og senest medio januar fikk Tromsbenken på Stortinget en presentasjon av UiTs satsinger utenfor rammen. UiT er helt avhengig av FF Helmer Hanssen for å gjennomføre planlagt undervisning og for å dekke opp behovene knyttet til en rekke eksternt finansierte prosjekter. Vi må derfor fortsatt jobbe for å få på plass et nytt erstatningsfartøy. Neste fremstøt er Skreikonferansen på Myre, her vil vi stille med FF Helmer Hanssen og åpen båt for elver/studenter og konferansedeltakere/politikere.

Senter for sirkulærøkonomi (CCUS laboratorium) Finnfjord

Algeprosjektet på Finnfjord er utgangspunktet for ideen om å etablere et senter og et laboratorium for karbonfangst og utnyttelse på Finnfjord. Algeprosjektet går nå inn i en kommersiell fase med etablering av den første av de store algereaktorene. Den første blir på 3 mill. liter vann, og er en betydelig økning i forhold til dagens reaktor på 300 000 liter. Senter for sirkulærøkonomi og CCUS laboratoriet, skal være et senter og et sted for utdanning av kandidater som vil jobbe med det grønne omstilling av industri innen mange ulike fagfelt, samtidig vil det være en forsknings-, og innovasjonslaboratorium for utvikling av nye løsninger for omstilling og sirkulærøkonomi innen industri og prosessanlegg. I tillegg til algesatsingen, jobber også Finnfjord med å bygge en e-metanolfabrikk som også skal utnytte Co2 fra fabrikkrøyken til ferrosilisiumproduksjonen. Dette gjør Finnfjord til et svært relevant sted å etablere et slikt senter. For å kunne anvende Co2 røykgassen til kommersielle formål må Finnfjord AS bygge et nytt renseanlegg. Et slikt renseanlegg vil bidra til at CCUS – laboratoriet vil få tilgang til ulike typer røyksammensetninger som gjør dette laboratoriet unikt til å drive med forsøk knyttet til karbonfangst og utnyttelse.

Senteret vil organiseres uavhengig av Finnfjord, enten som en enhet under UiT eller som et eget aksjeselskap og vil være relevant for studenter fra de fleste av UiTs fakulteter, og fra andre utdanningsinstitusjoner, men vil også være tilgjengelig for annen industri som ønsker å teste ut sine innovasjoner i sikre og beskyttede omgivelser. Vi har i to runder fått gode tilbakemeldinger fra ledelsen i Kunnskapsdepartementet om at de vil jobbe for å få senteret på statsbudsjettet, et skår i gleden er imidlertid at de begge har måtte tre ut av sine funksjoner. Det jobbes likevel videre med saken, og SIVA har tegnet en skisse av senteret, se bilde under. Det planlegges videre en rekke møter med politikere og statsråder, både på Finnfjord og på UiT for å sikre at senteret kommer på statsbudsjettet fra 2025. UiT ledelsen har også satt av 4 mill. kr til å videreføre satsingen i 2024.

Skisse til nytt bygg for senter for sirkulærøkonomi (bygget i forkant av fabrikk med egen kai)

Framtidens Polhav

Framtidens Polhav er en ny stor forskningssatsning i Polhavet som samler et stort nasjonalt konsortium. Framtidens Polhav inkluderer 17 nasjonale partnere, i tett samarbeid med internasjonale aktører. Norges Forskningsråd har bevilget 1 mill. NOK til et forprosjekt der hovedmålet er å utarbeide en prosjektbeskrivelse for et 10-årig program med start i 2025 (alternativt 2026). Prosjektperioden vil dermed dekke det planlagte internasjonale polaråret i 2032-2033. Det totale finansieringsbehovet for prosjektet er 1 milliard NOK i tillegg til egeninnsats fra de 17 institusjonene, noe som vil gjøre det til Norges største forskningsprosjekt. Prosjektets styre ledes fra UiT (BFE), mens arbeidsgruppen som skal utarbeide prosjektplanen ledes av UiB. Prosjektets nettside er som følger: <https://uit.no/project/framtidenspolhav> Status for arbeidet er at forprosjektet er godt i gang, arbeidsgruppen har laget en prosjekt-skisse og det ble arrangert en egen side-event under årets Arctic Frontiers. UiT har prioritert prosjektet høyt i sin dialog med departementer, og presenteres jevnlig i møter med sentrale politikere.

7 FOU-konsesjoner/tillatelser gitt til Havbruksstasjonen AS (Forskningsskonsesjoner knyttet til storskala havbruksforskning)

UiT og Nofima søkte i 2017 gjennom Havbruksstasjonen AS om 7 FoU konsesjoner til forskningsformål knyttet til storskala havbruksforskning. Søknaden ble avslått av Fiskeridirektoratet, men senere gjennom klage til Nærings-, og fiskeridepartementet ble klagen tatt til følge og Havbruksstasjonen fikk fra januar 2023 tildelt tillatelse til 7 FoU tillatelser/konsesjoner. I etterkant av tildeling ble det nedsatt en arbeidsgruppe som fikk ansvar for å utarbeide forslag til anbudsbeskrivelse og utkast til avtale med kommersiell oppdretter. Gruppen har bestått av Bjørn-Steinar Sæther og Terje Aspen fra UiT, Arne Mikal Arnesen og Heidi Mikalsen fra Nofima og Are Homann-Danielsen og Rita Sæther fra Havbruks-stasjonen. Arbeidsgruppen jobbet frem mot sommeren 2023 med å lage utkast til anbudsdokument og avtale. Høsten 2023 ble dette oversendt Haavind AS som er et advokatfirma som har bistått Havbruksstasjonens knyttet til tidligere avtaler og klagebehandling knyttet til FoU konsesjonene.

På grunn av en komplisert avtalestruktur, har Haavind benyttet en del tid på å avklare både det skattemessige, men også hvorvidt vårt utkast til avtale med kommersiell aktør kan godkjennes i forhold til akvakultur-regelverket. Vårt utkast til avtale og anbudsdokument er nå justert noe, og det er nå sendt en søknad til Fiskeridirektoratet om unntak for noen bestemmelser i akvakultur-loven for å få en så god avtale som mulig mellom kommersiell aktør og Havbruksstasjonen AS. Først når dette er godkjent vil saken sendes ut på anbud, forhåpentligvis innen mars 2024. Etter at anbudsrunderen er avsluttet og valget av samarbeidsaktør er foretatt, må det sendes en søknad til Fylket om samlokalisering av tillatelsene. Denne prosessen blir ivarettatt av den kommersielle aktøren, men tar også noe tid, slik at vi tidligst kan beregne å være i gang med første utsett og forsøk fra høsten 2025. Forsinkelsene i etablering av konsesjonene medfører ikke en avkortning på tillatelsene. Tildelingen gjelder fra oppstart og i minimum 15 år.

Søknad om undervisningskonsesjon til UiT

En konsekvens av etableringen av de 7 FOU konsesjonene er at Havbruksstasjonen legger ned sitt eget sjøanlegg i Skulgambukt. Dette betyr at våre studenter ikke lenger har tilgang til denne fasiliteten. BFE, NT-fak og IVT har i dag en rekke kurs/emner hvor det er behov for tilgang til oppdrettsanlegg. Dette har vi til nå klart å gjennomføre gjennom egne avtaler med ulike kommersielle aktører. Vi har derfor utforsket muligheten for å søke en egen undervisnings-konsesjon til UiT. På grunn av en offentlig gjennomgang av tillatelses-systemet som er foretatt at det såkalte Havbruksutvalget, så har mulighetene for å søke undervisningskonsesjoner vært innstilt. Havbruksutvalget er nå ferdig med sin innstilling, og Fiskeridirektoratet har informert om at det nå er åpent for å søke slike tillatelser igjen. BFE har derfor tatt initiativ til å sende en søknad på undervisningskonsesjon på vegne av UiT til fiskeridirektoratet. Konsesjonen vil gi både inntekter og muligheten for å øke aktiviteten direkte opp mot valgt aktør knyttet til

praksisrelevante utdanninger, og NT-fak. og IVT-fak. sine studieprogrammer er tatt med i prosessen. Også her tar vi sikte på å ha på plass et anbud ila mars 2024.

Jørgen Berge
Dekan

—

Terje M Aspen
fakultetsdirektør

—

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg: UiTs satsinger utenfor rammen